

Training Courses's Effectiveness of the Handmade-Carpet Cooperatives

Reza Movahedi¹, Masoud Samian^{2*}, Mohammad mohammadi³

1. Associate professor, Department of Agricultural Extension and Education, Faculty of Agriculture, Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran.

2. Ph.D, Department of Agricultural Extension and Education, Faculty of Agriculture, Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran.

3. M.Sc. Department of Agricultural Extension and Education, Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran.

CITATION: Movahedi, R. Samian, M. mohammadi, M. (2023). Training Courses's Effectiveness of the Handmade-Carpet Cooperatives. *Journal of Cooperation and Agriculture*, 12(45), 24-40. (In Persian).

DOI: 10.22034/AJCOOP.2023.338310.1773

ARTICLE INFO

Keywords:

- Training Courses' Effectiveness
- Handmade-Carpet Cooperatives
- Zanzan Province

Received:

19 April 2022

Revised:

10 May 2023

Accepted:

13 May 2023

Available online:

21 May 2023

ABSTRACT

Context and purpose. The aim of this study was to find factors affecting the training courses' effectiveness on handmade-carpet cooperatives in Zanzan Province of Iran, the research's type was an applied study in terms of aim and surveying study in terms of data collection.

Methodology/approach. Data collection tool was a researcher made questionnaire. The study population included all members of Handmade-Carpet cooperative of Zanzan province. The number of all Handmade-Carpet cooperatives was 38 including 366 members. Of those members 181 people were selected as the samples through Morgans' sampling table. A proportionate selection method was used to select the fit samples from each cooperative. The validity of the questions was done by experts' views and recommendations. The reliability of the questions was tested through Alpha's test ($\alpha = 0.874$ to 0.909).

Findings and conclusions. After gathering data, SPSS software was used to analyze and describe the data. In descriptive part, both frequency tables and central statistics such as mean, median and mode as well as discrepancy statistics such as standard deviation and coefficient of variation were used. In analytical part, correlation and regression analysis methods and Mann-Whitenny and Kruskal- Wallis tests were used. The correlation's results showed that there was a significant relationship between variables attendance into training courses, income's amount from the cooperatives, the level of content relevancy, the level of objectives relevancy, the level of educators' knowledge, the level of training methods relevancy and the the effectiveness of the training courses. In addition, the results of regression analysis by a stepwise method revealed that the variables the level of objectives relevancy, income's amount from the cooperatives, and the level of educators' knowledge were determined 81.6 percent of dependent variable (the training courses' effectiveness).

Originality. Iranian hand-woven carpets have a special place in the economy, now considering the essential role of cooperatives in strengthening Iranian hand-woven carpets, this research examines the important factors affecting the educational effectiveness of these cooperatives.

EXTENDED ABSTRACT

Background and purpose. The art and craft of Iranian hand-woven carpet is one of the signs of prosperity and advancement of human science and technology, as a symbol of cultural prosperity and identity in the Iranian lifestyle. Hand-woven carpet in the Iranian lifestyle from economic, cultural, artistic, aesthetic and identity aspects, has different capabilities and functions, such as job creation, prevention of illegal immigration, enrichment of leisure time and unemployment, social health and living allowance, increase in production Gross domestic product, the development of non-oil exports as a currency-generating factor in a resistance economy and scientific and practical ability to develop and perpetuate traditional handicrafts and arts, as an original industry and art and precious heritage, has importance and priority. The aim of this study was to find factors affecting the training courses' effectiveness on handmade-carpet cooperatives in Zanzan Province of Iran, the research's type was an applied study in terms of aim and surveying study in terms of data collection.

Methodology/approach. Data collection tool was a researcher made questionnaire. The study population included all members of Handmade-Carpet cooperative of Zanzan province. The number of all Handmade-Carpet cooperatives was 38 including 366 members. Of those members 181 people were selected as the samples through Morgans' sampling table. A proportionate selection method was used to select the fit samples from each cooperative. The validity of the questions was done by experts' views and recommendations. The reliability of the questions was tested through Alpha's test ($\alpha = 0.874$ to 0.909).

Findings and conclusions. After gathering data, SPSS software was used to analyze and describe the data. In descriptive part, both frequency tables and central statistics such as mean, median and mode as well as discrepancy statistics such as standard deviation and coefficient of variation were used. The results showed that the training courses held in the handwoven carpet cooperatives were evaluated more appropriately than other cases in terms of the appropriateness of the content with the level of knowledge and information of the people, the effect of the content in increasing the knowledge and information of the participants, and the appropriateness of the content of the courses with the needs of the people. Also, these courses have been more appropriate in terms of the level of awareness of the trainers regarding the goals of the courses, the level of general knowledge and information of the trainers, and the ability to create motivation in the learners. As a result, it is suggested that these trainings be implemented in a more specialized manner and in larger numbers for the handmade carpet cooperatives of the province. The correlation's results showed that there was a significant relationship between variables attendance into training courses, income's amount from the cooperatives, the level of content relevancy, the level of objectives relevancy, the level of educators' knowledge, the level of training methods relevancy and the the effectiveness of the training courses. In addition, the results of regression analysis by a stepwise method revealed that the variables the level of objectives relevancy, income's amount from the cooperatives, and the level of educators' knowledge were determined 81.6 percent of dependent variable (the training courses' effectiveness).

Originality. Iranian hand-woven carpets have a special place in the economy, now considering the essential role of cooperatives in strengthening Iranian hand-woven carpets, this research examines the important factors affecting the educational effectiveness of these cooperatives.

*Corresponding author

E-mail addresses: [Movahedi686@yahoo.com](mailto: Movahedi686@yahoo.com) (R. Movahedi), [Samian.masoud@yahoo.com](mailto: Samian.masoud@yahoo.com) (M. Samian), [Mohamaadi.mohammad@yahoo.com](mailto: Mohamaadi.mohammad@yahoo.com) (M. Mohamaadi).

عوامل تاثیر گذار در اثربخشی آموزشی تعاونی‌های فرش دستباف

رضا موحدی^۱، مسعود سامیان^{۲*}، محمد محمدی^۳

۱. دانشیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران.
۲. دانش آموخته دکتری، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران.
۳. دانش آموخته کارشناسی ارشد، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران.

استناد: موحدی، رضا، مسعود، سامیان، محمد و محمدی. (۱۴۰۲). عوامل تاثیر گذار در اثربخشی آموزشی تعاونی‌های فرش دستباف. فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۱۲(۴۵)، ۲۴-۴۰.

DOI: 10.22034/AJCOOP.2023.338310.1773

چکیده

زمینه و هدف: هدف این تحقیق شناسایی عوامل موثر در اثربخشی آموزشی تعاونی‌های فرش دستباف استان زنجان می‌باشد، لذا از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ گردآوری داده‌ها، پیمایشی یا میدانی است. ابزار جمع آوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته است.

روش‌شناسی/رهیافت: جامعه آماری را اعضای تعاونی‌های فعال فرش دستباف استان زنجان تشکیل می‌دهند. تعداد تعاونی‌های فرش دستباف فعال ۳۸ تعاونی با تعداد اعضای ۳۶۶ نفر می‌باشد که تعداد ۱۸۱ نفر از آنها با استفاده از جدول مورگان به عنوان نمونه‌های تحقیق انتخاب گردیدند. روش نمونه‌گیری به صورت انتساب متناسب بر اساس حجم کل نمونه صورت گرفته است. روایی پرسشنامه با نظرخواهی از صاحب‌نظران، کارشناسان و اساتید تعیین شد. پایایی آن نیز با استفاده از آلفای کرونباخ سنجیده شد که مقدار آن بین ۰/۸۷۴ و ۰/۹۰۹ به دست آمد. **یافته‌ها و نتیجه‌گیری:** نتیجه تحلیل همبستگی نشان داد که بین تعداد دوره‌های آموزشی شرکت کرده، میزان درآمد از طریق تعاونی، میزان تناسب محتوای آموزش، میزان تناسب روش‌های آموزشی، میزان دانش‌آموزان، و میزان تناسب اهداف با میزان اثربخشی دوره‌ها رابطه معنی دار وجود دارد. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام نشان داد که سه متغیر میزان تناسب اهداف، میزان درآمد از طریق تعاونی، و میزان دانش‌آموزان سهم قابل توجهی از متغیر وابسته یعنی اثربخشی دوره‌های آموزشی تعاونی‌های فرش دستباف استان زنجان را تبیین می‌کنند.

اصالت/نوآوری: فرش دستباف ایرانی از جایگاه ویژه‌ای در اقتصاد برخوردار است حال با توجه به نقش اساسی تعاونی‌ها در ایجاد تقویت فرش دستباف ایرانی این پژوهش عوامل مهم اثرگذار بر اثربخشی آموزشی این تعاونی‌ها را مورد بررسی قرار داده است.

اطلاعات مقاله

واژگان کلیدی:

- اثربخشی آموزشی
- تعاونی
- فرش دستباف
- استان زنجان

تاریخ دریافت:

۱۴۰۱/۰۱/۳۰

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۲/۰۲/۲۰

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۲/۰۲/۲۳

تاریخ برخط:

۱۴۰۲/۰۲/۳۱

*نویسنده مسئول

پست الکترونیک: Movahedi686@yahoo.com (ر، موحدی)، samian.masoud@yahoo.com (م، سامیان)، Mohamaadi.mohammad@yahoo.com (م، محمدی).

مقدمه

کار و نیز بازاریابی و فروش فرش‌های تولیدشده را انجام می‌دهند (Khoshfar, 2000). با توجه به هزینه بالای روند تولید فرش، بخش تعاونی کمتر توان استقلال و تولید بدون حمایت دولت را دارا است. وجود تصمیمات غیر کارشناسی در سیاست‌گذاری‌ها و مراحل تولید از عوامل بازدارنده و فرساینده‌ای به شمار می‌آیند که در این چرخه بارها می‌توان آن را مشاهده کرد (Ghazaani-ghamsari et al., 2010). برای تشویق بخش فرش دستباف جهت افزایش تولید و ایفای نقش فعال‌تر در اقتصاد ایران لازم است که دولت به حمایت از صنعت فرش، به دلیل سهم قابل توجه آن در ایجاد اشتغال و همچنین ارزش فرهنگی و میراثی فرش دستباف تأکید ورزد.

مهم‌ترین عامل در تشکیل، هدایت و موفقیت هر نوع تعاونی وجود نیروی انسانی است که از یکسو به انگاره‌های تعاون باور دارند و از سوی دیگر کارآزموده و توانا به ایفای نقش‌های اجتماعی و اقتصادی خویش باشد. آموزش به‌عنوان یک زیرساخت اصلی در نظام تعاون مطرح است. در حقیقت، یک شرکت تعاونی بدون توجه به خدمات آموزشی به‌زودی ویژگی‌هایی را که معرف تعاون است، از دست می‌دهد. درواقع، از طریق ارائه‌ی انواع خدمات آموزشی می‌توان ارتباط‌های درون بخشی تعاون از جمله ارتباط‌های ستادی و اجرایی آن را بهبود داد و بازدارنده‌های ارتباطی را برداشت و درک اشتباه پیام‌ها در مسیرهای ارتباطی را کاهش داد. این کار، افزون بر کاهش هزینه‌ها، سبب ارتقای بهره‌وری در این بخش و گردش سریع‌تر اطلاعات و تشویق بخش خصوصی به فعالیت‌های تعاونی می‌شود (Hashemi et al., 2015).

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

فرش‌بافی در زنجان نیز از صنایع با قدمت زیاد است که نقش قابل توجهی در صادرات فرش ایران ایفا می‌کند. فرش‌های صادراتی زنجان از بهترین جلوه‌های فرهنگی این استان هستند. به‌طوری‌که فرش‌بافان این خطه هنر و مهارت خود را در راستای تکامل سرزمینشان قرار داده‌اند. در سال بیش از ۶۰۰۰۰ تخته فرش در سراسر استان بافته می‌شود که عمده آن‌ها مربوط به اتحادیه بافندگان فرش

هنر صنعت فرش دستباف ایرانی، از نشانه‌های شکوفایی و اعتلای علمی و فناوری انسان، به‌عنوان نماد شکوفایی فرهنگی و هویتی در سبک زندگی ایرانی است. فرش دستباف در سبک زندگی ایرانی از جنبه‌های اقتصادی، فرهنگی، هنری، زیباشناسی و هویتی، دارای قابلیت‌ها و کارکردهای مختلف، نظیر اشتغال‌زایی، جلوگیری از مهاجرت بی‌رویه، غنی‌سازی اوقات فراغت و بیکاری، سالم‌سازی اجتماعی و کمک‌هزینه زندگی، افزایش تولید ناخالص داخلی، توسعه صادرات غیرنفتی به‌عنوان یک عامل ارزآور در اقتصاد مقاومتی و قابلیت علمی و عملی جهت توسعه و جاودانگی صنایع و هنرهای دستی - سنتی، به‌عنوان صنعت و هنر اصیل و میراثی گرانقدر، واجد اهمیت و اولویت است (Edalati, 2016).

جایگاه فرش دستباف ایران در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی قدمتی دیرینه دارد و همواره یکی از ارزآورترین و اشتغال‌زاترین فعالیت‌های اقتصادی به‌ویژه در جامعه روستایی و عشایری و حتی برخی نواحی شهری محسوب می‌شود (Askarifar et al., 2022).

تعاونی‌های فرش دستباف با توجه به اثرات مثبتی که دارند، می‌توانند در راستای بهبود وضعیت صنعت فرش دستباف و همچنین بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی جامعه قالیباف کشور مثمر ثمر باشند. این تعاونی‌ها را می‌توان ابزاری در جهت بهبود وضعیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی افراد کم‌درآمد، افزایش منابع سرمایه‌های فردی و محلی، تأمین نظارت دموکراتیک، توزیع عادلانه سود در اقتصاد و افزایش سطح درآمد ملی، بهبود شرایط و تکمیل خدمات اجتماعی، کمک به ارتقای سطح دانش عمومی و فنی اعضاء دانست (Sabouri-khosroshahi, 2001). همچنین آن‌ها در ارتقاء سطح دانش قالیبافان و بهبود بهره‌وری از منابع بسیار مؤثرند. این تعاونی‌ها فعالیت‌ها و اقدامات متعددی شامل تهیه و توزیع مواد اولیه، تأمین تجهیزات موردنیاز بافندگان، نظارت و کنترل کیفی تولیدات، استاندارد نمودن مواد اولیه و ابزار

مطالبی که فکر می‌کنند از برنامه آموزشی دریافت نموده‌اند، میزان رضایت آن‌ها از ویژگی‌های دوره آموزشی و هم از زاویه مدیریتی یعنی ارزیابی میزان دستیابی به اهداف این دوره‌ها از سوی فراگیران، موردتوجه قرار گرفته است. هدف کلی تحقیق حاضر شناسایی اثربخشی دوره‌های آموزشی تعاونی‌های فرش دستباف استان زنجان می‌باشد. هدف‌های اختصاصی این تحقیق شامل موارد زیر می‌باشد:

- شناسایی میزان اثربخشی دوره‌های آموزشی تعاونی‌های فرش دستباف استان زنجان از نظر اهداف ترسیم‌شده.

- شناسایی تأثیر دوره‌های آموزشی از نظر محتوای ارائه‌شده.

- شناسایی تأثیر دوره‌های آموزشی از نظر روش‌ها و امکانات آموزشی

- شناسایی تأثیر دوره‌های آموزشی از نظر ویژگی‌های آموزشگران

- شناسایی تأثیر برخی ویژگی‌های فردی فراگیران (اعضای تعاونی فرش) در اثربخشی دوره‌ها

عابیلی در تحقیقی با عنوان بررسی عوامل مؤثر در اثربخشی دوره‌های آموزشی نتایج نشان داد که دوره‌های آموزشی زمانی اثربخش خواهد بود که محتوای آن‌ها در راستای نیازها، تبدیل نیازها به محتوای آموزشی، اجرای مؤثر برنامه‌های آموزشی، بسترسازی لازم برای استفاده از آموخته‌ها و به‌کارگیری ابزار مناسب برای ارزیابی اثربخشی صورت گرفته باشد (Abili, et al., 2009). در تحقیقی که توسط اسلو و پاپ انجام شد، عوامل مؤثر بر یادگیری بزرگ‌سالان در رومانی موردبررسی قرار گرفته است. نتایج حاصل از این تحقیق نشان می‌دهد که مهم‌ترین عامل موفقیت برنامه‌ها، مربیان کارآمد و باتجربه، همچنین محیط‌های یادگیری است که بزرگ‌سالان در آن قرار دارند (Slev and Pop, 2012).

در پژوهشی در خصوص عملکرد تعاونی‌های فرش دستباف در سه استان کشور صبور صبور خسرشاهی به این

دستی و شرکت‌های مختلف است. طرح‌هایی که در فرش زنجان استفاده می‌شود عبارت‌اند از: ریز ماهی و ماهی درهم و نقشه قلتون و بیجار و فشار. اولین تعاونی فرش در استان زنجان در سال ۱۳۷۰ در شهرستان زنجان تشکیل شد. در حال حاضر نیز در استان زنجان ۵۱ تعاونی فرش دستباف ثبت‌شده است که از این تعداد ۳۸ تعاونی فعال و ۱۴ تعاونی در شرف تشکیل و ۳ تعاونی غیرفعال می‌باشند (Comprehensive system of registration statistics of Zanjan province, 2015). با توجه به اهمیت صنعت فرش، آموزش-های قالی‌بافی مدت‌هاست که از سوی مسئولین کشور و استان زنجان موردتوجه جدی قرار گرفته است.

با توجه به اهمیت آموزش در تعاونی‌ها و اینکه به‌طور کلی هزینه اجرای برنامه‌های آموزشی از بودجه عمومی تأمین می‌شود، ارزشیابی این برنامه‌ها و تعیین میزان موفقیت آن در تحقق اهداف اهمیت ویژه‌ای دارد چراکه برنامه‌ریزان و تصمیم‌گیران نیازمند درک درستی از میزان مطلوبیت و موفقیت این برنامه‌ها هستند تا با توجه به نتایج برنامه‌های اجراشده و تأثیرات آن در زندگی مردم در رابطه با برنامه‌های آتی تصمیم‌گیری کنند. دوره‌های آموزش فرش دستباف نیز از این قاعده مستثنا نیست و بررسی میزان اثربخشی این دوره‌ها داری اهمیت زیادی است. لذا با توجه به این موضوع، در تحقیق حاضر به بررسی میزان اثربخشی دوره‌های آموزش فرش دستباف در تعاونی‌های استان زنجان پرداخته شده است.

در تعیین اثربخشی باید دانست که بهترین شاخص یا معیار وجود ندارد بر همین اساس، برخی از زاویه دید مدیریت شاخص‌های سنجش اثربخشی را تعریف کرده و از این جهت به دنبال درجه و میزان دستیابی سازمان به اهداف از پیش تعیین‌شده سازمان هستند (Aagheband, 2012; Etzioni, 1964). برخی دیگر از بعد رفتاری، میزان رضایت و دانش و مهارت اعضای سازمان یا افراد شرکت‌کننده در دوره‌ها را به‌عنوان مرجع تعیین معیارها در نظر می‌گیرند (Krikpatrick, 1998; Hammerschmidt and Meyer, 2005).

بنابراین، در اثربخشی آموزشی تعاونی‌های فرش دستباف استان زنجان نظرخواهی از فراگیران (اعضای تعاونی) درباره

فرش دستباف مهم‌ترین تهدید برای تعاونی‌های فرش دستباف روستایی هستند (Latifi and Saadi, 2011).

خصالی لنگرودی و همکاران در تحقیقی با عنوان "ارزیابی اثربخشی دوره‌های آموزشی برگزار شده در شرکت های تعاونی کشاورزی استان زنجان" عوامل مؤثر در اثربخشی این دوره‌ها را مواردی چون: روشن و صریح بیان شدن مطالب و جدید بودنشان، مشخص بودن اهداف دوره-ها، اجرایی و کاربردی بودن مطالب، تناسب روش‌ها با محتوا و تلفیق مطالب نظری با عملی و همچنین نحوه برخورد و تطبیق آموزشگران با فراگیران و آشنایی فراگیران با تأثیر دوره‌ها در رشد و ارتقای شغلی عنوان نمودند (Khesali- langroudi et al., 2012).

در پژوهشی با عنوان اثربخشی دوره‌های آموزشی شرکت های تعاونی مرغداران استان سمنان موحدی و همکاران به این نتیجه دست یافتند که هشت متغیر شرایط مناسب برگزاری دوره، توانایی‌ها و دانش مدرس، نور و فضای فیزیکی محل برگزاری، امکانات آموزشی، تعداد کادر آموزشی دوره، تطابق سرفصل‌ها با نیازهای شرکت‌کنندگان، طول مدت دوره و محتوا و مطالب آموزشی به ترتیب بیش‌ترین تأثیر را در اثربخشی دوره‌های آموزش مرغداری در استان سمنان داشته‌اند (Movahedi et al., 2014).

رنجی و جونز، در مقاله‌ای تحت عنوان «اثربخشی برنامه‌های آموزشی کشاورزان» به این نتیجه دست یافتند که مهارت آنان پس از اتمام برنامه به‌طور معنی‌داری افزایش یافته بود. بین سن، سابقه کشاورزی و سطح تحصیلات با تحقق اهداف، رابطه معنی‌داری پیدا نشد. از نظر شرکت‌کنندگان بهترین نحوه آموزش استفاده از اسلاید، سخنرانی و بحث بود (Renchie and Jones, 2004). بارت و همکارانش در مقاله‌ای تحت عنوان «اثربخشی عملکرد مشاوران ترویجی» به این نتیجه دست یافتند که دانش، مهارت، علائق و اعتمادبه‌نفس شرکت‌کنندگان در برنامه آموزشی، بعد از اتمام دوره افزایش معنی‌داری یافته بود (Barret et al., 2005).

ادریسا و همکاران، در بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر مشارکت زنان در تعاونی‌های کشاورزی به این نتیجه

نتیجه رسید که مواد اولیه تهیه‌شده توسط تعاونی‌ها نسبت به مواد اولیه‌ای که از بازار خریداری می‌شود از کیفیت بهتری برخوردار است و تعاونی‌ها در تهیه مواد اولیه برای اعضای خود تا حدودی موفق بوده‌اند. این در حالی است که تعاونی‌های فرش دستباف موفقیت چندانی در زمینه ارائه خدمات آموزشی به اعضای خود نداشته‌اند. در خصوص نظارت و کنترل کیفی بر تولیدات اعضاء خود نیز تعاونی‌های فرش دستباف چندان موفق نبوده‌اند. در کل بخش اعظم بافندگان عضو تعاونی‌های فرش دستباف از تسهیلات مالی بی‌بهره هستند و عملکرد تعاونی‌های فرش دستباف چه به لحاظ ارائه خدمات به بافندگان عضو و چه به لحاظ ارتقاء وضعیت اقتصادی آنان چندان مناسب نبوده است (Sabouri- khosroshahi, 2001).

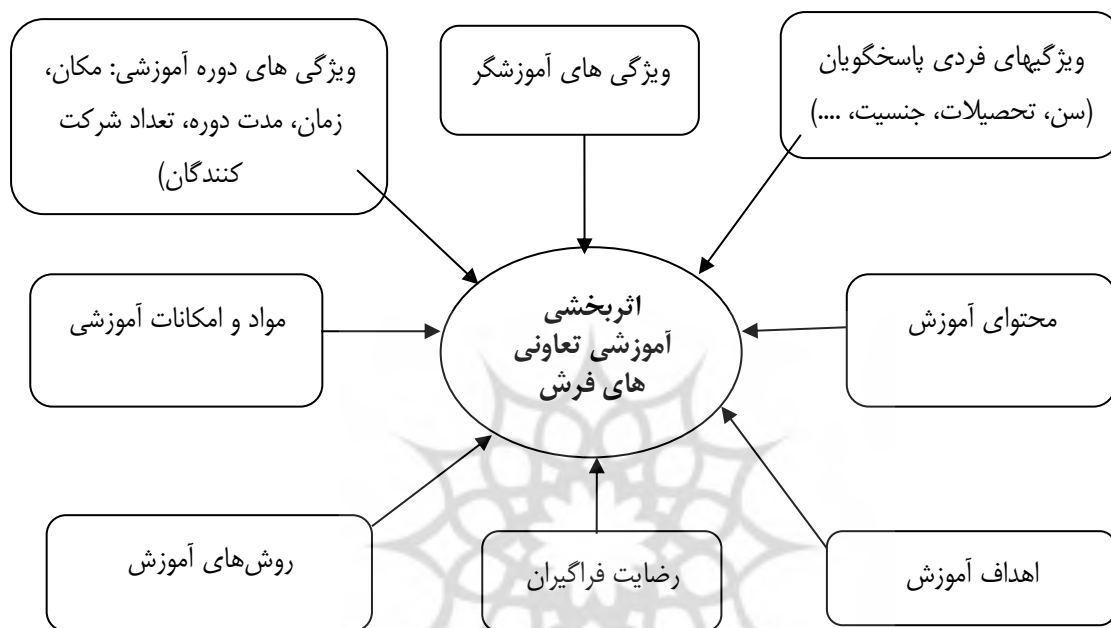
در تحقیقی با عنوان عوامل مؤثر در اثربخشی دوره‌های آموزشی فنی- حرفه‌ای (قالی‌بافی) به این نتیجه رسیدند که با افزایش رضایت شغلی و علاقه قالی‌بافان به قالی‌بافی، مقدار اثربخشی کلاس‌های آموزشی نیز افزایش یافته است. برعکس، با افزایش طول مدت برگزاری کلاس‌ها (برحسب روز) از مقدار اثربخشی آن‌ها کاسته شده است (Talebianpour et al., 2003).

قرآنی قمصری و همکاران در تحقیقی با عنوان عوامل مؤثر بر صادرات فرش دستباف در قالب ماتریس سوات (swot) به این نتیجه رسیدند که تبلیغات، سفارش‌پذیری، توجه به نیاز بازار و مدیریت هزینه توسط تعاونی‌های فرش در افزایش صادرات مؤثرند. در این باره سفارش‌پذیری فرش کمترین و مدیریت هزینه در فرش دستی بیشترین تأثیرپذیری را از خصوصیات اجتماعی پاسخگویان دارند (Ghazaani-ghamsari et al., 2010).

در پژوهشی با عنوان آسیب‌شناسی تعاونی‌های فرش دستباف روستایی لطیفی و سعدی به این نتیجه رسیدند که رضایت اعضا در زمینه تهیه طرح‌ها و نقشه‌های جدید فرش دستباف مهم‌ترین نقطه قوت، کمبود امکانات تعاونی برای ایفای نقش مناسب مهم‌ترین نقطه ضعف، مناسب بودن جایگاه فرش ایران در دنیا مهم‌ترین فرصت و بی‌ثباتی بازار

تعاونی‌ها تأثیر بسزایی دارد. همچنین وی بر نقش مشارکت در بهره‌گیری از منابع و موفقیت شرکت‌ها تأکید دارد (Didi, 2004).

دست یافتند که انگیزه اصلی شرکت در فعالیت‌های کشاورزی را کسب درآمد عنوان کرده‌اند. همچنین بین سن، تحصیلات و شغل اصلی زنان و میزان مشارکت آن‌ها تفاوت معناداری دیده شده است (Idrisa et al. 2007). دی دی، اعتقاد دارد همگنی اعضا و پایداری گروه‌های کوچک در موفقیت

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش: عوامل تأثیرگذار بر اثربخشی آموزشی تعاونی‌های فرش دستباف

روش‌شناسی پژوهش

و امکانات آموزشی. متغیر وابسته این تحقیق میزان اثربخشی دوره‌های آموزشی در تعاونی‌های فرش دستباف استان زنجان می‌باشد.

جامعه آماری تحقیق حاضر همه تعاونی‌های فعال فرش دستباف استان زنجان را به تعداد ۳۸ تعاونی و تعداد اعضای ۳۶۶ نفر شامل می‌شود. در تحقیق حاضر با توجه به تعداد اعضای جامعه (۳۳۶) نفر اعضای تعاونی‌های فعال فرش دستباف استان زنجان) ابتدا با استفاده از جدول مورگان تعداد ۱۸۱ نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب گردیده سپس برحسب تعداد کل حجم جامعه آماری (۳۶۶) و تعداد اعضای هر تعاونی، با استفاده از روش انتساب متناسب، نمونه‌های انتخاب‌شده از هر تعاونی مشخص گردیدند. سپس

با توجه به اینکه هدف تحقیق حاضر ارزیابی اثربخشی دوره‌های آموزشی در تعاونی‌های فرش دستباف استان زنجان می‌باشد، لذا این تحقیق از لحاظ هدف، کاربردی، از لحاظ روش توصیفی-تحلیلی و از لحاظ گردآوری داده‌ها، از نوع پیمایشی است. از بین روش‌های مختلف تحقیق نیز این تحقیق از روش تحلیل همبستگی و تحلیل رگرسیون بهره برده است.

متغیرهای تحقیق به دودسته تقسیم می‌شوند: متغیرهای مستقل این تحقیق شامل ویژگی‌های فردی اعضا شرکت‌های تعاونی فرش دستباف محتوای دوره‌های آموزشی، اهداف دوره‌های آموزشی، ویژگی‌های آموزشگران و روش‌ها

پرسشنامه‌ها بین افراد نمونه توزیع گردید که در نهایت تعداد ۱۶۷ پرسشنامه تکمیل شده و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت (جدول ۱).

جدول ۱. جامعه آماری تعاونی‌های فعال فرش دستباف

نام شهر یا شهرستان	تعداد تعاونی فعال فرش	تعداد اعضای هر تعاونی	تعداد نمونه
ایبهر	۳	۲۴	۱۴
ایجرود	۲	۱۴	۸
خدابنده	۱۷	۱۰۸	۵۲
زنجان	۱۳	۱۹۳	۹۲
ماه‌نشان	۲	۱۹	۱۹
خرمدره	۱	۸	۵
جمع	۳۸	۳۶۶	۱۸۱

برای بررسی روایی سؤالات پرسشنامه، این سؤالات چند بار توسط اساتید فن، همچنین با استفاده از نظرت کارشناسان و کارمندان اداره تعاون مورد بازبینی و سپس مورد تأیید نهایی قرار گرفت. به منظور تعیین اعتبار پرسشنامه‌ها در این تحقیق مرحله پیش‌آزمون پرسشنامه توسط محقق انجام شد و نواقص احتمالی آن در حین تکمیل پرسشنامه توسط اعضا تعاونی‌های فرش دستباف شناسایی و برطرف شد، برخی از سؤالات پرسشنامه‌ها حذف و برخی اصلاح و تعدادی هم اضافه شد. پس از جمع‌آوری اطلاعات، پایایی ابزار تحقیق به وسیله آلفای کرونباخ برای قسمت‌های مختلف پرسشنامه طبق جدول (۲) به دست آمد که بیانگر اعتبار مناسب ابزار تحقیق می‌باشد.

ابزار جمع‌آوری داده‌ها در مرحله میدانی پرسشنامه بوده است. سؤالات پرسشنامه در هفت بخش طراحی شدند؛ بخش اول ویژگی‌های فردی پاسخگویان، بخش دوم شامل وضعیت محتوای دوره‌ها، بخش سوم وضعیت آموزشگران، بخش چهارم شامل روش‌ها و امکانات آموزشی، بخش پنجم اهداف آموزشی دوره‌ها، بخش ششم شامل گویه‌هایی برای ارزیابی کلی دوره‌ها (بر اساس اهداف سازمانی) و بخش هفتم شامل سؤالاتی در زمینه تعیین میزان رضایت شرکت‌کنندگان از دوره‌ها بوده است. به جز سؤالات بخش اول همگی سؤالات به صورت سؤالات پنج گزینه‌ای (طیف لیکرت) مطرح شده است.

جدول ۲. اعتبار ابزار تحقیق

بخش	تعداد گویه‌ها	آلفا کرونباخ
محتوا	۱۲	۰/۸۹۵
آموزشگران	۱۳	۰/۹۰۹
روش و امکانات	۱۱	۰/۸۷۶
اهداف دوره	۱۰	۰/۸۷۴
اثر بخشی کلی دوره‌ها	۱۱	۰/۸۸۱
میزان رضایت از دوره	۱۹	۰/۸۸۹
کل	۷۶	۰/۸۸۷

۲۶-۱۷ سال، ۷/۵۸ درصد در گروه سنی ۳۶-۲۷ سال و ۳/۲۶ درصد در گروه سنی ۴۶-۳۷ سال و همچنین ۳/۶ درصد بیشتر از ۴۷ سال قرار دارند. اطلاعات جمع‌آوری شده در این راستا حاکی از آن است که در بین اعضای شرکت‌های تعاونی مورد مطالعه، ۳/۶۲ درصد آن‌ها متأهل بوده‌اند. ۴/۲ درصد پاسخگویان بی‌سواد، ۸/۷ درصد ابتدائی، ۶/۱۲ درصد راهنمایی، ۹/۵۹ درصد دبیرستان و دیپلم و ۴/۸ درصد بالاتر از دیپلم بوده‌اند. ۹ درصد کمتر از ۴ سال، ۶/۵۸ درصد بین ۸-۴ سال، ۹/۲۶ بین ۱۲-۹ سال و ۳/۵ درصد بیشتر از ۱۲ سال سابقه عضویت در تعاونی داشته‌اند. ۱/۴۶ درصد ۱ بار و ۳/۳۵ درصد ۲، ۲/۱۶ درصد ۳ و ۴/۲ درصد ۴ بار در دوره‌های آموزشی شرکت کرده‌اند. در این بین ۹/۲۶ درصد شغل اصلی‌شان کشاورزی، ۵/۴۲ درصد خانه‌داری، ۲/۴ درصد فرش‌بافی، ۴/۸ درصد دامداری، ۲/۷ درصد باغداری، ۸/۱ درصد زنبورداری، ۸/۴ درصد فروشنده‌گی و ۲/۴ درصد خیاطی بود. ۶/۲۱ درصد سمت هیئت‌مدیره و ۴/۷۸ درصد سمت عضو را داشتند. ۷/۲۸ درصد میزان درآمدشان کم و ۹/۶۲ درصد درآمدشان متوسط بوده است.

ارزیابی محتوای آموزشی فرش دستباف

جدول (۳) اولویت‌بندی اثربخش بودن هر یک از گویه‌ها را نشان می‌دهد، به همین منظور میزان اثربخش بودن گویه‌ها با توجه به ضریب تغییرات به دست آمد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، تناسب محتوا با سطح دانش و اطلاعات افراد، تأثیر محتوا در افزایش دانش و اطلاعات شرکت‌کنندگان و تناسب محتوای دوره‌ها با نیازهای افراد، سه اولویت اول را تشکیل داده‌اند، همچنین تناسب با محتوای دوره‌های آموزشی قبلی، تأثیر محتوا در نگرش شرکت‌کنندگان و قابلیت کاربردی بودن محتوای دوره‌ها سه اولویت آخر را تشکیل داده‌اند.

به‌منظور سنجش اثربخشی دوره‌های آموزشی برگزار شده برای تعاونی‌های فرش دستباف استان زنجان، ابتدا اهداف دوره‌های آموزشی مذکور که در اداره کل تعاون استان ترسیم شده بود مشخص و جداسازی گردید. سپس میزان رضایت اعضا از نظر مولفه‌های آموزشی شامل محتوا، اهداف، آموزشگر، روش و امکانات و ویژگی دوره بررسی گردید تا مشخص شود میزان تحقق اهداف چقدر بوده است. سپس میزان تأثیر هر عامل به صورت جمعی در اثربخشی دوره‌ها مورد محاسبه قرار گرفت.

جمع‌آوری اطلاعات در دو مرحله صورت پذیرفت. در مرحله نخست از طریق مرور منابع کتابخانه‌ای، جستجوی اینترنتی به بررسی و مرور پیش‌نگاشته‌ها پرداخته شده و بر مبنای آن چارچوب نظری تحقیق تدوین گردید. سپس ابزار گردآوری اطلاعات که شامل پرسشنامه بود طراحی گردید.

روش‌ها و تکنیک‌های آماری مورد استفاده در تجزیه و تحلیل داده‌ها با توجه به نوع و روش تحقیق و همچنین هدف محقق متفاوت است. در تحقیق حاضر به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از آماره‌های توصیفی و استنباطی استفاده شد. به این صورت که در بخش توصیفی از جدول فراوانی، آماره‌های مرکزی شامل میانگین، نما، میانگین و آماره‌های پراکنندگی شامل انحراف معیار و ضریب تغییرات استفاده گردید. در بخش استنباطی نیز از تحلیل همبستگی، تحلیل رگرسیون و تحلیل مقایسه‌ای استفاده شده است.

یافته‌ها

نتایج بخش توصیفی نشان داد از اعضای تعاونی‌های فرش مورد مطالعه ۱/۴۰ درصد پاسخگویان را مردان تشکیل داده‌اند. همچنین ۴/۱۱ درصد پاسخگویان بین

جدول ۳. رتبه‌بندی گویه‌های مربوط به ارزیابی محتوای آموزشی دوره‌ها از نظر پاسخگویان (n=۱۶۷)

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها
۱	۰/۱۴۲	۰/۵۴۸	۳/۷۷	تناسب محتوا با سطح دانش و اطلاعات افراد
۲	۰/۱۵۳	۰/۶۵۹	۴/۳۲	تأثیر محتوا در افزایش دانش و اطلاعات شرکت‌کنندگان
۳	۰/۱۷۹	۰/۶۸۱	۳/۸۰	تناسب محتوای دوره‌ها از نظر حجم مطالب ارائه‌شده
۴	۰/۱۹۹	۰/۷۵۰	۳/۷۷	تناسب محتوای دوره‌ها با نیازهای افراد
۵	۰/۲۰۴	۰/۷۲۵	۳/۵۵	میزان جدید بودن و به‌روز بودن مطالب و محتوای دوره‌ها
۶	۰/۲۰۶	۰/۷۳۸	۳/۵۹	تناسب محتوا با اهداف‌های دوره
۷	۰/۲۱۳۱۷	۰/۸۲۵	۳/۸۷	تناسب محتوا با نیازهای جامعه امروز
۸	۰/۲۱۳۱۸	۰/۸۸۹	۴/۱۷	میزان قابل‌درک و فهم بودن محتوای دوره‌ها
۹	۰/۲۱۷	۰/۷۳۳	۳/۳۸	تناسب با محتوای دوره‌های آموزشی قبلی
۱۰	۰/۲۶۶	۰/۹۱۷	۴/۰۵	تأثیر محتوا در نگرش شرکت‌کنندگان
۱۱	۰/۲۷۰	۰/۹۴۳	۳/۴۹	قابلیت کاربردی بودن محتوای دوره‌ها
		۰/۷۸۳	۳/۹۸	کل

ارزیابی دانش و توان آموزشگران

مطابق جدول، میزان آگاهی آموزشگران نسبت به اهداف دوره‌ها، میزان دانش و اطلاعات عمومی آموزشگران، توانایی ایجاد انگیزه در فراگیران سه اولویت اول و آشنایی آموزشگران با شرایط اقتصادی جامعه، توانایی آموزشگران در ارتباط مناسب با فراگیران و آشنایی آموزشگران با فرهنگ جامعه سه اولویت آخر را تشکیل داده‌اند.

برای ارزیابی میزان توان و دانش آموزشگر در دوره‌های آموزشی برگزارشده در تعاونی‌های فرش دستباف، ۱۳ گویه مطرح شد، جدول (۴) اولویت‌بندی این گویه‌ها را نشان می‌دهد، برای این منظور گویه‌های مطرح‌شده با توجه به ضریب تغییرات (CV)، اولویت‌بندی شده‌اند.

جدول ۴. رتبه‌بندی گویه‌های مربوط به ارزیابی عامل آموزشگر از نظر پاسخگویان (n=۱۶۷)

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها
۱	۰/۱۵۵	۰/۶۳۲	۴/۰۷	میزان آگاهی آموزشگران نسبت به اهداف دوره‌ها
۲	۰/۱۶۰	۰/۶۷۸	۴/۲۴	میزان دانش و اطلاعات عمومی آموزشگران
۳	۰/۱۷۶	۰/۶۸۸	۳/۹۰	توانایی ایجاد انگیزه در فراگیران
۴	۰/۱۷۸	۰/۶۷۱	۳/۷۸	داشتن تجربه کاری توسط آموزشگران
۵	۰/۲۰۶	۰/۸۱۷	۳/۹۷	میزان دانش و اطلاعات تخصصی آموزشگران
۶	۰/۲۱۱	۰/۸۰۴	۳/۸۱	مناسب بودن رفتار آموزشگران با فراگیران
۷	۰/۲۱۴	۰/۸۵۴	۳/۹۸	میزان دانش فنی و عملی آموزشگران
۸	۰/۲۱۵	۰/۸۴۰	۳/۷۰	توانایی آموزشگران در کنترل و هدایت کلاس
۹	۰/۲۲۵	۰/۷۷۲	۳/۴۳	آشنایی آموزشگران با ویژگی‌های فردی شرکت‌کنندگان
۱۰	۰/۲۲۷	۰/۸۰۴	۳/۸۱	مناسب بودن شیوه تدریس آموزشگران
۱۱	۰/۲۳۲	۰/۹۳۷	۴/۰۴	آشنایی آموزشگران با شرایط اقتصادی جامعه
۱۲	۰/۲۳۳	۰/۷۹۵	۳/۵۷	توانایی آموزشگران در ارتباط مناسب با فراگیران
۱۳	۰/۳۰۹	۱/۱۹۴	۳/۸۶	آشنایی آموزشگران با فرهنگ جامعه
		۰/۸۹۷	۳/۹۹	کل

ارزیابی روش‌ها و امکانات دوره‌های آموزشی فرس دستباف

روش‌های آموزش مشارکتی و استفاده از پروژه‌ها و تکالیف سه اولویت اول و استفاده از وسایل و ابزارهای کمک‌آموزشی، استفاده از روش‌های آموزش مباحثه‌ای و در دسترس بودن وسایل و امکانات آموزشی سه اولویت آخر را تشکیل داده‌اند.

جدول (۵)، اولویت‌بندی روش و امکانات آموزشی را بر اساس ضریب تغییرات نشان می‌دهد، طبق جدول گویه‌های استفاده از روش‌های آموزشی متنوع، به‌کارگیری

جدول ۵. رتبه‌بندی گویه‌های مربوط به نظرات پاسخگویان در رابطه با روش‌ها و امکانات آموزشی (n=۱۶۷)

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها
۱	۰/۱۴۲	۰/۶۳۱	۳/۶۵	استفاده از روش‌های آموزشی متنوع
۲	۰/۱۵۳	۰/۶۵۰	۳/۶۸	به‌کارگیری روش‌های آموزش مشارکتی
۳	۰/۱۷۹	۰/۶۲۵	۳/۲	استفاده از پروژه‌ها و تکالیف
۴	۰/۱۹۹	۰/۸۰۳	۳/۸۰	استفاده از روش‌های متناسب با محتوا و مطالب آموزشی
۵	۰/۲۰۴	۰/۸۰۸	۳/۴۱	استفاده از روش‌های نظری و عملی به‌صورت تلفیقی
۶	۰/۲۰۶	۰/۸۷۱	۳/۶۵	استفاده از روش‌های آموزشی متناسب با اهداف دوره
۷	۰/۲۱۱	۰/۸۱۶	۳/۱۶	معرفی جزوه و کتاب متناسب با دوره
۸	۰/۲۱۳۱۷	۰/۸۷۴	۳/۲۷	به‌کارگیری روش‌های ارزشیابی متنوع
۹	۰/۲۱۳۱۸	۰/۹۷۱	۳/۵۹	استفاده از وسایل و ابزارهای کمک‌آموزشی
۱۰	۰/۲۱۷	۰/۶۵۰	۳/۶۸	استفاده از روش‌های آموزش مباحثه‌ای
۱۱	۰/۲۶۶	۱/۰۶۵	۳/۷۱	در دسترس بودن وسایل و امکانات آموزشی
		۰/۷۴۳	۳/۴۲	کل

ارزیابی اهداف دوره‌های آموزشی

مربوط به کار سه اولویت اول و تطابق اهداف با انتظارات فراگیران، طراحی اهداف دوره به‌صورت کاربردی و وضوح و مشخص بودن کامل اهداف دوره سه اولویت آخر را تشکیل داده‌اند.

همان‌طور که در جدول مشاهده می‌گردد، ارتباط مناسب اهداف با محتوا، تناسب اهداف دوره با روش‌ها و امکانات موجود و تهیه مناسب برنامه‌های تخصصی

جدول ۶. رتبه‌بندی گویه‌های مربوط به نظرات پاسخگویان در رابطه با اهداف دوره (n=۱۶۷)

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها
۱	۰/۱۷۳	۰/۶۴۳	۳/۷۱	ارتباط مناسب اهداف با محتوا
۲	۰/۲۲۰	۰/۸۰۱	۳/۶۴	تناسب اهداف دوره با روش‌ها و امکانات موجود
۳	۰/۲۲۲	۰/۷۳۲	۳/۳۰	تهیه مناسب برنامه‌های تخصصی مربوط به کار
۴	۰/۲۲۷	۰/۸۰۵	۳/۵۴	طراحی اهداف به‌صورت ساده و اثربخش
۵	۰/۲۳۵	۰/۹۰۹	۳/۸۷	بیان روشن و صریح اهداف
۶	۰/۲۳۶	۰/۸۵۵	۳/۶۴	بیان اهداف دوره به‌طور کامل و جامع
۷	۰/۲۳۸	۰/۸۳۵	۳/۵۱	توجه به نیازهای فراگیران در طراحی اهداف دوره
۸	۰/۲۴۸	۰/۹۰۱	۳/۶۳	تطابق اهداف با انتظارات فراگیران
۹	۰/۲۵۸	۰/۹۲۱	۳/۵۷	طراحی اهداف دوره به‌صورت کاربردی
۱۰	۰/۲۷۳	۳/۸۱	۳/۷۳	وضوح و مشخص بودن کامل اهداف دوره
		۱/۱۲۱	۳/۶۸	کل

ارزیابی میزان اثربخشی دوره‌ها از دیدگاه مشارکت‌کنندگان

همان‌طور که در جدول مشاهده می‌گردد، ارتقای سطح اطلاعات، در رابطه با بهداشت فردی و کارگاهی؛ تأمین نیازهای مالی اعضا از طریق تأسیس تعاونی اعتبار و پرداخت موردی وام‌های ضروری؛ و افزایش توانمندی و بهره‌وری در تولید، بازاریابی و فروش فرش دستباف سه اولویت اول و تشویق قالیبافان به تولید فرش صادراتی

مورد سلیقه بازار، کمک به ترویج و توسعه قالیبافی بین اعضای تعاونی کمک به کسب درآمد و سرمایه بیشتر از طریق قالیبافی سه اولویت آخر را تشکیل داده‌اند. با توجه به جدول و میانگین کل ۳/۶۳ نتیجه می‌گیریم که از نظر اهداف طراحی‌شده برای دوره‌های آموزشی تعاونی‌های فرش دستباف استان زنجان، اثربخشی این دوره‌های آموزشی بیش از حد متوسط و تقریباً در حد خوب بوده است.

جدول ۷. رتبه‌بندی گویه‌های مربوط به نظرات پاسخگویان در رابطه با اثربخشی دوره‌های آموزشی (n=۱۶۷)

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها
۱	۰/۱۹۵	۰/۷۲۵	۳/۷۲	ارتقای سطح اطلاعات، در رابطه با بهداشت فردی و کارگاهی
۲	۰/۱۹۹	۰/۷۶۰	۳/۸۱	تأمین نیازهای مالی اعضا از طریق تأسیس تعاونی اعتبار
۳	۰/۲۲۰	۰/۷۰۵	۳/۲۰	افزایش توانمندی و بهره‌وری در تولید، بازاریابی و فروش فرش دستباف
۴	۰/۲۳۰	۰/۸۵۲	۳/۷۱	افزایش سطح کیفیت و کمیت فرش دستباف
۵	۰/۲۳۳	۰/۸۳۲	۳/۵۷	رشد و توسعه علمی و عملی قالیبافی
۶	۰/۲۳۴	۰/۸۰۳	۳/۴۳	افزایش مهارت‌های عمومی و تخصصی در زمینه قالیبافی
۷	۰/۲۴۵	۰/۸۱۵	۳/۳۲	ایجاد اشتغال دائم از طریق کارگاه‌های قالیبافی و فرشبافی
۸	۰/۲۵۴	۰/۹۳۶	۳/۶۹	کمک به ترویج و توسعه قالیبافی بین دیگر افراد جامعه
۹	۰/۲۶۶	۰/۹۲۴	۳/۴۸	تشویق قالیبافان به تولید فرش صادراتی مورد سلیقه بازار
۱۰	۰/۲۶۷	۰/۹۹۷	۳/۷۳	کمک به ترویج و توسعه قالیبافی بین اعضای تعاونی
۱۱	۰/۲۸۳	۱/۰۱۸	۳/۷۱	کمک به کسب درآمد و سرمایه بیشتر از طریق قالیبافی
		۰/۹۱۲	۳/۶۳	کل

ارزیابی میزان رضایت مشارکت‌کنندگان از ویژگی‌های دوره‌های برگزارشده

همان‌طور که در جدول مشاهده می‌گردد، شرایط ورود به دوره، تطابق سرفصل‌ها با ساعات نظری و عملی، تطابق سرفصل‌ها با نیازهای شرکت‌کنندگان، شیوه اعطاء گواهینامه مهارت و امکانات آموزشی به ترتیب اولویت-های نخست و گویه‌های مدیریت آموزش، تطابق دوره با اهداف از پیش تعیین‌شده، نحوه تشویق متقاضیان به شرکت در دوره‌های آموزشی، استفاده از روش‌های آموزشی مناسب به‌عنوان اولویت‌های آخر تعیین‌شده‌اند. طبق جدول میانگین کل مربوط به رضایت از دوره‌های

آموزشی معادل ۳/۵۱ بوده است که اگرچه مقدار زیادی نیست ولی بیش از حد متوسط می‌باشد.

آزمون همبستگی

به‌منظور بررسی رابطه بین متغیرهای تحقیق به‌تناسب از آزمون‌های همبستگی پیرسون و اسپیرمن و کندال استفاده شد. طبق نتایج جدول (۹) بین متغیرهای سن، سابقه عضویت در تعاونی، سطح تحصیلات و میزان درآمد از طریق تعاونی با اثربخشی دوره‌های آموزشی رابطه معنی‌داری وجود ندارد، ولی بین متغیر تعداد دوره‌های آموزشی با متغیر اثربخشی دوره‌ها رابطه معنادار و مثبت در سطح معناداری ۹۹ درصد وجود دارد.

جدول ۸. رتبه‌بندی گویه‌های مربوط به نظرات پاسخگویان در رابطه با رضایت از ویژگی‌های دوره‌های آموزشی

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها
۱	۰/۱۸۳	۰/۶۳۹	۳/۳۰	شرایط ورود به دوره
۲	۰/۱۸۹	۰/۶۴۱	۳/۴۰	تطابق سرفصل‌ها با ساعات نظری و عملی
۳	۰/۱۹۱	۰/۶۴۹	۳/۴۰	تطابق سرفصل‌ها با نیازهای شرکت‌کنندگان
۴	۰/۱۹۹	۰/۶۴۱	۳/۲۲	شیوه اعطاء گواهینامه مهارت
۵	۰/۲۰۱	۰/۶۶۳	۳/۳۰	امکانات آموزشی
۶	۰/۲۰۴	۰/۶۹۷	۳/۴۲	تعداد دوره‌های آموزشی برگزارشده
۷	۰/۲۰۸	۰/۶۵۸	۳/۱۷	استفاده از ابزار و تجهیزات آموزشی مناسب
۸	۰/۲۱۱	۰/۷۲۵	۳/۴۴	طول مدت دوره
۹	۰/۲۱۷	۰/۷۸۷	۳/۶۳	تعداد کادر آموزشی دوره
۱۰	۰/۲۱۸	۰/۸۰۱	۳/۶۳	نور و فضای فیزیکی محل برگزاری
۱۱	۰/۲۱۹	۰/۷۳۳	۳/۳۴	نحوه آزمون در دوره
۱۲	۰/۲۲۰	۰/۷۳۷	۳/۳۵	مکان برگزاری دوره
۱۳	۰/۲۲۵	۰/۷۳۹	۳/۲۹	زمان برگزاری دوره
۱۴	۰/۲۲۷	۰/۸۱۰	۳/۵۷	مهارت و توانایی آموزشگران
۱۵	۰/۲۲۸	۰/۷۷۶	۳/۴۰	تطابق سرفصل‌ها با مواد و وسایل استفاده‌شده
۱۶	۰/۲۳۳	۰/۷۹۰	۳/۵۴	مدیریت آموزش
۱۷	۰/۲۳۸	۰/۸۴۱	۳/۵۸	تطابق دوره با اهداف از پیش تعیین شده
۱۸	۰/۲۶۳	۰/۹۳۰	۳/۵۳	نحوه تشویق متقاضیان به شرکت در دوره‌ها
۱۹	۰/۲۹۶	۰/۹۸۰	۳/۳۱	استفاده از روش‌های آموزشی مناسب
		۰/۷۸۴	۳/۵۱	کل

جدول ۹. همبستگی بین متغیرهای ویژگی‌های فردی و اثربخشی دوره‌های آموزشی (n=۱۶۷)

نوع آزمون	معنی‌داری	ضریب همبستگی	متغیر
پیرسون	۰/۹۷۲	۰/۰۰۳	سن
پیرسون	✱ ۰/۰۱	۰/۲۶۶	تعداد دوره‌های آموزشی
پیرسون	۰/۷۸۰	۰/۲۲۰	سابقه عضویت در تعاونی
کندال	۰/۴۱۷	۰/۰۶۳	سطح تحصیلات
اسپیرمن	۰/۰۴۵	۰/۲۴۱	میزان درآمد از طریق تعاونی
کندال	✱ ۰/۰۰۰	۰/۳۴۱	میزان تناسب محتوا
کندال	✱ ۰/۰۰۰	۰/۴۹۱	میزان دانش آموزشگران
کندال	✱ ۰/۰۰۵	۰/۱۵۴	میزان تناسب روش‌های آموزشی
کندال	✱ ۰/۰۰۰	۰/۶۰۵	میزان تناسب اهداف

✱ سطح معنی‌داری ۹۹ درصد اطمینان

متغیر تعداد دوره‌های آموزشی با متغیر رضایت از دوره‌ها رابطه معنادار و مثبت در سطح اطمینان ۹۵ درصد و خطای ۵ درصد وجود دارد.

طبق جدول (۱۰) نتایج همچنین نشان داد بین متغیرهای سن، سابقه عضویت در تعاونی، سطح تحصیلات و میزان درآمد از طریق تعاونی با رضایت از دوره‌های آموزشی رابطه معنی‌داری وجود ندارد، ولی

جدول ۱۰. همبستگی بین متغیرهای ویژگی‌های فردی و میزان رضایت پاسخگویان از مشارکت در دوره‌ها (n=۱۶۷)

متغیر	ضریب همبستگی	معنی‌داری	نوع آزمون
سن	-۰/۰۸۱	۰/۳۰۱	پیرسون
تعداد دوره‌های آموزشی	۰/۱۵۲	* ۰/۰۴۹	پیرسون
سابقه عضویت در تعاونی	-۰/۰۸۴	۰/۲۸۳	پیرسون
سطح تحصیلات	-۰/۰۷۲	۰/۳۵۶	کندال
میزان درآمد از طریق تعاونی	۰/۱۵۱	۰/۰۵۱	اسپیرمن

* سطح معنی‌داری ۹۵ درصد اطمینان

تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام: تعیین تأثیر متغیرهای تحقیق بر اثربخشی دوره‌ها

تناسب اهداف دوره‌های آموزشی بیشترین سهم را در اثربخشی داشته است که با توجه به میزان ضریب تعیین (۰/۷۸۹) می‌توان نتیجه گرفت که ۷۸/۹ درصد از تغییرات مربوط به عوامل اثربخشی توسط این متغیر تبیین می‌شود. در گام دوم متغیر میزان درآمد از طریق تعاونی وارد معادله شده است. این متغیر ضریب همبستگی چندگانه را به ۰/۸۹۶ و ضریب تعیین را به ۰/۸۰۲ افزایش داده است؛ به عبارت دیگر ۱/۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط این متغیر تبیین می‌شود. در گام سوم متغیر میزان دانش آموزان وارد معادله شده است. این متغیر ضریب همبستگی چندگانه را به ۰/۹۰۴ و ضریب تعیین را به ۰/۸۱۶ افزایش داده است؛ به عبارت دیگر ۱/۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط این متغیر تبیین می‌شود. بر اساس اطلاعات جدول (۱۳) می‌توان نتیجه گرفت که در مجموع این سه متغیر قادرند ۸۱/۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته تحقیق یعنی اثربخشی دوره‌های آموزشی را تبیین کنند و ۱۸/۴ درصد باقیمانده مربوط به عوامل دیگری است که توسط این تحقیق شناسایی نشده است.

به منظور شناسایی متغیرهای تأثیرگذار بر اثربخشی دوره‌های آموزشی از رگرسیون گام‌به‌گام استفاده شده است. در این روش قوی‌ترین متغیرها به ترتیب وارد معادله رگرسیون می‌شوند و این کار تا زمانی ادامه می‌یابد که خطای آزمون معنی‌داری به پنج درصد برسد. در این تحقیق پس از وارد کردن متغیرهایی که همبستگی معنی‌داری با متغیر وابسته تحقیق داشتند، معادله تا سه گام پیش رفت. نتایج آن در جدول شماره (۱۱) و (۱۲) نشان داده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود از بین متغیرهایی که همراه با اثربخشی دوره‌های آموزشی وارد معادله رگرسیون شده‌اند شامل (تعداد دوره‌های آموزشی مشارکت کرده، سابقه عضویت در تعاونی، میزان درآمد از طریق تعاونی، میزان تناسب اهداف دوره‌ها، میزان دانش آموزان دوره‌ها، میزان تناسب روش‌های آموزشی در دوره‌ها)، متغیر میزان

جدول ۱۱. رگرسیون چندگانه ارزیابی اثر متغیرهای مستقل بر اثربخشی دوره‌های آموزشی

گام‌ها	متغیرهای مستقل	ضریب همبستگی (R)	ضریب تعیین (R ²)	ضریب تعیین تعدیل‌شده (R ²)	معنی‌داری
۱	میزان تناسب اهداف	۰/۸۸۸	۰/۷۸۹	۰/۷۸۷	۰/۰۰۰
۲	میزان درآمد از طریق تعاونی	۰/۸۹۶	۰/۸۰۲	۰/۸۰۰	۰/۰۰۰
۳	میزان دانش آموزان	۰/۹۰۴	۰/۸۱۶	۰/۸۱۳	۰/۰۰۰

معادله رگرسیون خطی اثر متغیرهای مستقل بر عوامل اثربخشی دوره‌ها به صورت زیر است:

$$Y = 6/423 + 0/888 \times 1 - 0/263 \times 2 + 0/166 \times 3$$

جدول ۱۲. مقدار سهم متغیرهای تأثیرگذار بر اثربخشی دوره‌های آموزشی برحسب ضریب استاندارد نشده

Sig	F	T	ضریب استاندارد شده (Beta)	ضریب استاندارد نشده (B)	متغیرهای مستقل
۱/۰۰۰				۶/۴۲۳	عدد ثابت
۰/۰۰۰	۶۱۶/۰۲	۲۴/۸۲	۰/۸۸۸	۰/۸۸۸	میزان تناسب اهداف x1
۰/۰۰۱	۳۳۲/۶۱	-۳/۳۴	۰/۱۲۰	-۰/۲۶۳	میزان درآمد از طریق تعاونی x2
۰/۰۰۱	۲۴۱/۶۰	۳/۵۴	۰/۱۶۶	۰/۱۶۶	میزان دانش آموزشگران x3

بحث و نتیجه گیری

روبرو است. از جمله این عوامل کلیدی ناهماهنگی تولید با نیاز بازار، عدم تبلیغات و بازاریابی صحیح و کشف بازارهای جدید، افزایش تعداد رقبا، سرقت طرح‌های ایرانی، تحریم، استفاده از مواد اولیه نامرغوب و فقدان حمایت کافی از تولیدکنندگان، عدم آموزش صحیح و مناسب قالی‌بافان و غیره می‌باشد.

امروزه نقش بی‌بدیل تعاونی‌ها در توسعه اقتصادی و اجتماعی جوامع بر کسی پوشیده نیست. در واقع تعاونی‌ها به دلیل تنوع فعالیت و سهم قابل توجهی که در بهبود کیفیت زندگی افراد و گروه‌ها دارند، به یک محور مهم در سیاست‌های توسعه‌ای تبدیل شده‌اند.

این موضوع در شرکت‌های تعاونی از جمله تعاونی‌های فرش دستباف روستایی، اهمیتی دوچندان پیدا می‌کند. یکی از دیرپاترین فعالیت‌های مؤثر بر معیشت پایدار خانوارها روستایی و تنوع‌بخش به فعالیت‌های اقتصادی آن‌ها، تولید فرش دستباف است.

نتایج نشان داد که دوره‌های آموزشی برگزار شده در تعاونی‌های فرش دستباف از نظر تناسب محتوا با سطح دانش و اطلاعات افراد، تأثیر محتوا در افزایش دانش و اطلاعات شرکت‌کنندگان و تناسب محتوای دوره‌ها با نیازهای افراد به نسبت مناسب‌تر از سایر موارد

فرش دستباف ایران عمری به درازای تاریخ هنر و فرهنگ ایرانی دارد شناخت جهانیان از قالی ایران و ستودن آن ناشی از تلاش و شوریدگی مردمانی است که ذوق هنری را با جاذبه‌های پرمزوراز فرهنگ و هنر ملی درآمیخته‌اند فرش به‌عنوان یکی از ارزشمندترین دستاوردهای مردم، خود یک فرهنگ می‌باشد. فرهنگی مرکب از هنرهای دستی مانند طراحی، برجسته‌کاری، نقاشی و صورتگری، مینیاتور، تشعیر و تذهیب، کاشی کاری، رنگ و رنگ رزی بوده و باعث تکامل و غذای این هنر اصیل گردیده است. این هنر سنت آفرین نیز بوده و بیان‌کننده حالات، باورها، اعتقادات دینی ما می‌باشد و مکنونات قلبی مردم پاک‌سرشت را در خود جای داده است. لازم به ذکر است قدیمی‌ترین فرش جهان فرش پازیریک می‌باشد. این فرش نشانه هنر و ذوق اقوام ماد یا پارت بوده که در نقطه‌ای بنام پازیریک در سیبری جنوبی توسط پروفیسور رودنکوروسی کشف گردیده است و قدمتی حدوداً سه‌هزارساله دارد. با توجه به اینکه فرش دستباف ایران در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و معیشتی، فرهنگی، فنی و هنری جایگاه ویژه و ارزنده‌ای داراست و نقش مهمی را در اشتغال‌زایی و ارزآوری و صادرات بر عهده دارد، با چالش‌ها و معضلات بسیاری

یکسان برای همه گروه‌هایی که مشغول تولید فرش دستباف هستند در تمام مقاطع تحصیلی برنامه‌ریزی شود.

بین متغیر تعداد دوره‌های آموزشی و میزان درآمد از طریق تعاونی با متغیر وابسته تحقیق (اثربخشی دوره‌ها) رابطه معنادار و مثبت وجود دارد که وجود این رابطه معنادار با نتیجه تحقیق (Movahedi et al., 2014) و (Talebianpour et al., 2012) (Khesali-langroudi et al., 2012) مطابقت دارد. در نتیجه پیشنهاد می‌شود تعداد دوره‌های آموزشی بیشتری برای مشارکت و حضور اعضای تعاونی‌ها برگزار شده از طرف دیگر با استفاده از روش‌های تبلیغی و ترویجی زمینه را برای مشارکت بیشتر اعضا در دوره‌های آموزشی برنامه‌ریزی شده از سوی اداره تعاون فراهم نمود. همچنین پیشنهاد می‌شود مسئولین فرش استان، حمایت‌ها و تسهیلات لازم برای فرش‌بافان موجود استان را فراهم کرده و از طرف دیگر از این مسئله مهم جهت عضو شدن سایر فرش‌بافان در تعاونی‌های فرش استفاده نمایند. همین‌طور نسبت به افزایش تعداد تعاونی‌های فرش استان با توجه به ظرفیت استان برنامه‌ریزی‌های لازم صورت پذیرد.

تفاوت معنی‌داری بین نظرات دو گروه زنان و مردان درباره میزان اثربخشی دوره‌های آموزشی برگزار شده در تعاونی‌های فرش دستباف استان زنجان وجود ندارد پس پیشنهاد می‌شود در برگزاری دوره‌های آموزشی از لحاظ جنسیتی تفاوتی میان این افراد قائل نشوند. در مورد متغیر وضعیت تأهل تفاوت معناداری بین دو گروه افراد مجرد و افراد متأهل مشاهده شد که پیشنهاد می‌شود در برگزاری این دوره‌ها نسبت به افراد متأهل توجه بیشتری معطوف شود تا اثربخشی دوره‌ها افزایش یابد. در مورد متغیر شغل اصلی، میانگین گروه‌های شغلی مختلف هیچ تفاوت معناداری به لحاظ متغیر وابسته وجود ندارد پس پیشنهاد می‌شود این دوره‌ها را بدون توجه به شغل افراد و به‌طور یکسان برای همه افراد شاغل و غیر شاغل برگزار کنند.

ارزیابی شده‌اند. همچنین این دوره‌ها از نظر میزان آگاهی آموزشگران نسبت به اهداف دوره‌ها، میزان دانش و اطلاعات عمومی آموزشگران، توانایی ایجاد انگیزه در فراگیران مناسب‌تر بوده‌اند. در نتیجه پیشنهاد می‌شود تا این آموزش‌ها به صورت تخصصی‌تر و به تعداد بیشتر برای تعاونی‌های فرش دستباف استان مورد اجرا قرار گیرد.

نتایج نشان داد که دوره‌های آموزشی برگزار شده در تعاونی‌های فرش دستباف از نظر روش‌های آموزشی متنوع، به‌کارگیری روش‌های آموزش مشارکتی و استفاده از پروژه‌ها و تکالیف ارتباط مناسب اهداف با محتوا، تناسب اهداف دوره با روش‌ها و امکانات موجود و تهیه مناسب برنامه‌های تخصصی مربوط به کار مناسب‌تر ارزیابی شده‌اند.

نتایج نشان داد که اثربخشی دوره‌های آموزشی برگزار شده برای تعاونی‌های فرش استان زنجان از نظر اعضای این تعاونی‌ها با توجه به اهداف طراحی شده برای این دوره‌ها در استان بیش از حد متوسط و تقریباً در حد خوب بوده است. اثربخشی این دوره‌ها به‌ویژه از نظر ارتقای سطح اطلاعات در رابطه با بهداشت فردی و کارگاهی؛ تأمین نیازهای مالی اعضا از طریق تأسیس تعاونی اعتبار؛ و افزایش توانمندی و بهره‌وری در تولید، بازاریابی و فروش فرش دستباف و کمک به کسب درآمد و سرمایه بیشتر از طریق قالبیابی مناسب‌تر بوده‌اند.

نتایج درباره میزان رضایت پاسخگویان از دوره‌های آموزشی برگزار شده بیانگر رضایت بیش از حد متوسط بوده است که نشان می‌دهد اعضای تعاونی‌ها به نسبت از نظر عوامل مختلف آموزشی از این دوره‌ها رضایت داشته‌اند. نتایج آزمون همبستگی بین متغیرهای مستقل و اثربخشی دوره‌های آموزشی نشان داد که بین متغیر سن، سطح تحصیلات، سابقه عضویت و اثربخشی دوره‌های آموزشی رابطه معنی‌داری وجود ندارد که این نتیجه در راستای نتیجه تحقیقات (Talebianpour et al., 2003) و (Khesali-langroudi et al., 2012) می‌باشد. پس پیشنهاد می‌شود دوره‌های آموزشی را بدون محدودیت سنی و به‌طور

محمد جریره: (مفهوم‌پردازی، روش‌شناسی، بررسی اطلاعات و پایش، بازبینی و ویرایش و نظارت و سرپرستی).
فاطمه استکی اورگانی: (مفهوم‌پردازی، روش‌شناسی، بررسی اطلاعات و پایش و بازبینی و ویرایش)
محمد محمدی: (مفهوم‌پردازی، روش‌شناسی، بررسی اطلاعات و پایش و بازبینی و ویرایش)

قدردانی و تشکر

این پژوهش تحت حمایت هیچ ارگان و سازمانی نبوده است.

نتایج نشان داد بین نظرات اعضای تعاونی مورد مطالعه درباره میزان رضایت از دوره‌های برگزار شده تفاوت معناداری بین دو گروه زنان و مردان، دو گروه متأهلین و مجردها و دو گروه هیئت‌مدیره و عضو در رابطه وجود ندارد ولی بین نظرات آن‌ها از نظر شغل اصلی و میزان رضایت از دوره‌ها تفاوت معناداری بین گروه‌های شغلی مورد مطالعه وجود دارد و افرادی که شغل اصلی‌شان فرش‌بافی است بیش از سایر مشاغل بر رضایت از دوره‌ها تأکید داشته‌اند.

مشارکت نویسنندگان

Reference

- Abili, Kh.; Sobhaninejad, M. and Usebashi, A. (2009). Reviewing on factors affecting educational effectiveness improvement (a case study on Iran's oil national company), *Management Journal*, 3(9), 59-76. (In Persian).
- Alaghebad, A. (2012). *Organizational Behavior Management*. Tehran: Amir Kabir.
- Askarifar, K., Esfandiari, S., Avarzaman, M. (2022). Innovation, Research, and Development (R&D) Pattern in Rural Handmade Carpet Cooperatives of Fars Province. *Journal of Cooperation and Agriculture*, Vol. 11, No. 41, Spring 2022, p. 152-191. (In Persian).
- Azarpad, H.; Heshmati-razavi, F. (2003). *Iran's carpet letter*, Tehran: research مؤسسه and cultural studies. (In Persian).
- Barret, G, Swanson, W.P., & Song, V.A. (2005). "Evaluation of training program for caregivers to aging adults. *Journal of Extension*, 43 (3), 21-29.
- Didi, B. (2004), "Short communication fishing cooperatives participation in managing nearshore resources: The case in Capiz, central Philippines", *Fisheries Research*, 67, 81-91.
- Edalati, H. (2016). Presenting a conceptual model of Iran's handmade carpet product mix to measure demand changes in the markets. *Business reviews*, No: 79. (In Persian).
- Etzioni, A. (1964). *Modern Organizations*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Richard, P.J, Devinney, T.M., Yip, G.S., and Johnson, G. (2009). Measuring Organizational Performance: Towards Methodological Best Practice. *Journal of Management*, 35(3), 718-804.
- Farnia, M.; Maleki-Awarsin, S. and Farshbafjour, W. (2012). Effectiveness of Training Courses Held for Agricultural and Non-Agricultural Cooperatives' Members in East Azirbayjan Province Using Krick Patrik Model, *Cooperative and Agriculture Journal*, 1(4), 64-83. (In Persian).
- Ghazaani-Ghamsari, I.; Ghodrati, H. and Rezaei, H. (2010). Factors Affecting Exporting Hand-Made Carpet Using SWOT Matrix; A Case Study on Hand-Made Carpet Cooperatives in Isfahan Province, *Cooperative*, 21(2), 46-54. (In Persian).
- Hammerschmid, G. and Meyer, R. E. (2005). New Public Management in Austria – Local variations of a global theme? *Public Administration*, 83(3), 709-733.
- Hashemi, F., Malekmohammadi, I., Movahedemohammadi, H. (2015). The Effectiveness of Educational Extension Services in Agricultural Cooperatives in Tehran and Alborz Provinces, Iran. *Journal of agricultural education administration research*, No: 32. (In Persian).
- Idrisa, Y. L., Sulumbe, I. M. and Mohammed, S. T. (2007). "Socio-economic Factors Affecting the participation of Women in Agricultural Cooperatives in Gwoza Local Government. Borno state, Nigeria. *Agro-science Journal of Tropical Agriculture, Food, Environment and Extension*".
- Khesali-Langroudi, I.; Kheiri, Sh. And Yaghoubi, J. (2012). Factor affecting effectiveness of training courses held in agricultural cooperatives of Zanzan Province, *Cooperative and Agriculture Journal*, 23(11), 1-19. (In Persian).
- Khoshfar, Gh. (2000). Reviewing on Role and Importance of Hand-Made Carpet in Country's Employment, Self-Sufficiency and Sustainable Development, *Jihad Monthly Magazine*, 228-229. (In Persian).
- Kirkpatrick, D. L. (1998). *Evaluating Training Programs the Four Levels. Second Edition*. California: (BK).
- Latifi, S. and Saadi, H. (2011). Pathology of Hand-Made Carpet Cooperatives; a Case Study in Hamedan County, *Goljam*, 18, 71-84. . (In Persian).

- Mahmudul, H. A., Ishda, Z., Taniguchi, K. (2002). The role of farmers' education on income in Bangladesh. Retrieved 10 September 2015 from: <http://www.zoukou.life.shmane-u.ac.ip/ruralman/a/isida/list.htm-101k>.
- Movahedi, R.; Zare, M.; Heydari, A. and Yaghoubi Farani, A. (2014). Effectiveness of training courses for Semnan's province poultry cooperatives, *Cooperative and Agriculture Journal*, 3(10), 1-24. (In Persian).
- Renchie, L.D. & A.W. Jones (2004), "Effectiveness of an SPAT education program", *Journal of Extension*, 42(6): 58-67.
- Rodriguez, J. R. (2003). Educational level and training of human resources in farm cooperatives in the knowledge based society: an empirical study, *J. Agr. Coop.* 31(2): 15- 145.
- Rostamnejad, Gh. (2003). Report from Hand-Made Carpet Cooperatives of Kermanshah Province, *Cooperative and Agriculture Journal*, 24, 57-65. (In Farsi)
- Sabouri-Khosroshahi, H. (2001). Research on the effect of Hand-Made Carpet Rural Cooperatives' Performance in Quantity and Quality of Carpet Production (First Phase Of A Research Project in East Azarbayjan, Kurdistan and Hamedan Provinces), Tehran: Iran's Carpet National Center. (In Persian).
- Slev, A.M. and Pop, A. (2012). A model for developing adult learner effectiveness in new roles and environments. *Social and Behavioral Sciences*, 46, 2051- 2055.
- Talebianpour, M.J.; Zamani, G.H. And Azadi, H. (2003). Factors Affecting Effectiveness of Training Courses of Technical-Vocational Carpet-Weaving, *Roosta-Tosee*, 6(1-2), 1-21. (In Persian).

